

Nisan ayı, MC hükümeti kurulduktan bu yana sürekli artan siyasal gerilimin en yüksek noktasına kadar vardığı aylardan biriydi 8 Nisan günü. Faşist güçler, öğrenci hareketleri başladığından bu yana sosyalistlerin kesin bir çoğunluğu her zaman koruduğu SBF'ne yapılan çok açık faşist saldırı ve cinayetin doğurduğu kendiliğinden tepkiyi mutlaka daha kanlı bir bastırmanın gerekçesi yapmaya çalışmışlardı. Olay günü kapanırken 3 ölü ve ağır-hafif yüzlerce yaralı ve bir o kadar gözaltına alınan vardı. Hacettepe olayı ve polislin hemen bunun arkasından her iki olayın galeyana getirdiği öğrenciler üzerine açtığı ateş, bu olaylı günün iyice plânlandığını gösteren kanıtlardır.

Uzun uzun yazmak gereksiz. Bugün öğrenci hareketinin karşı karşıya olduğu bu plânlı saldırılar karşısında artık hiç bir şey anlatmaz hale gelen «provokasyona gelmeme» ikazları yetmiyor. Öğrenci hareketi yalnızlığa terk ediliyor ve bu durumda onun kaçınılmaz olarak yapacağı hataları ve tepkici tavırları suçlamakla işin içinden çıkılıyor.

Öğrenci hareketinin her türlü sorununa ve bu kitlenin politize olmuş durumuna uyarlı, ciddi, somut öneriler gereklidir. Ve bu tüm hesapların üzerinde «sosyalizmin genel görevleri»nin bir gereğidir.

Daha önce 1975 Mayıs, Ekim, Aralık ve 1976 Ocağında yükselişler gösterip sonra daha alçak düzeyde devam eden gerilim 1976 Nisan'ında yeniden tepe noktasına kadar ulaştı.

Bütün bu süreç bir anlamda kangrenleşmiş bir kilitlenmeyi andırmaktadır. *Birikim* okurları bu dergide özellikle 1975 Ekim seçimlerinden sonra MC hükümetini oluşturan koalisyonun bozulma ihtimalinin güçlü olduğunun yazıldığını bilirler. Biz bu ihtimali varsayarken koalisyonu oluşturan partilerin kendi hesaplarının ağır basacağı temelinden hareket etmiştik. Özellikle AP için böyle bir hesaptan kârlı çıkma durumu vardı. Nitekim *Birikim*'in 12. (Şubat) sayısında 1975 Ekiminden 1976 Ocağına kadarki

dönemi analiz ederken AP'nin bu yöndeki girişimlerini işaret etmiştik. Ve o zaman AP'nin bu girişimlerini dışardan CHP'nin, koalisyon içinden de MSP'nin bozduğunu söylemiştik. 1976 Ocağında tüm ülkeyi saran gerilim, hesapları bozulan AP'nin daha da baskıcı bir nitelik kazanan tavrından destek alan faşist güçlerin her yanda saldırılarıyla artmıştı. Bütün bu gelişmeleri «iç barış sağlayacak tek umut» olma halini korumaya çalışsan, böylece, tedirginleşen orta sınıflar ile birlikte «düzen» yanlısı bürokrasinin («etkili çevreler»in) de desteğini kazanmayı hesaplayan CHP ilginç bir sessizlikle izlemişti. Olaylar bu sessizliği zorlayınca CHP, artık parlamento dışına taşmış olan siyasal gerilime, parlamento içinden «çözüm» bulmak yolunu tuttu. Bütçe ve ünlü «mobilya harekâtı» bu amaçla kullanıldı. Sonuç çıkmadı. Ve koalisyonun içinden çatlayacağı hesabı da tutmadı. Seçime dayalı CHP taktikleri yükselen toplumsal muhalefeti Mart ayına kadar bunlarla teselli etmişti. Ama görüldü ki, artık MC içindeki parti hesapları, tüm bu partilerin ortak çıkarı karşısında şimdilik ikinci plândadır. MC partileri ister istemez kenetlenmek zorundadırlar.

Nisan ayı olaylarına kadar bütün iktidar-hükümet hesapları hep partiler düzeyinde yapıldı. MSP'nin ayrılması, CGP'den transferler, bağımsızları taraf değiştirmek gibi. Nisan ayındaki SBF baskını ve bununla başlayan olaylar dizisi sonunda araya «Köşk» ve «orduya çağrı»lar da girdi. Ardından bir AP-CHP ittifakından söz edilmeye başlandı. Olaylar sonucunda artan siyasal ilginin MC hükümetine yönelik öfkeyle birleştiğini gören CHP yöneticileri «daha sert muhalefet» sözleri etmeye başlamışlardı oysa. Ama «köşk»ün ve «etkili çevreler»in araya girişi Ecevit'in CHP'sine «biz sağımızla da solumuzla da ittifaka girebiliriz» dedirtti. «Daha sert muhalefet» denilirken CHP bildirilerinde «1973 sonrasında mümkün olmayan bazı hükümet formüllerinin bugün mümkün gözüktüğü» yolunda sözler de edilmişti. Bunların en iyimser yo-

rumunun bir «partilerüstü hükümet»e yeşil ışık yakmak olduğu açıktır.

Bütün bunlar öncelikle CHP'nin yapısal özelliklerini gösteren ilginç kanıtlardır. Bu parti, şu kısa dönemde bir Sosyal-Demokrat Partinin özellikle kesin kararlara ihtiyaç duyulan anlarda nasıl yetersiz kaldığını bir kez daha göstermiştir. Elbette ki CHP kendi tipindeki partilerin bu yapısal özelliğine, tereddüdüne iki alternatif arasında bocalayışlarına «Türkiye'ye özgü» bir takım renkler de getiriyor.

İkinci nokta sosyalistlerle ilgilidir. Bir «anti-faşist» cephe düşünenler CHP'nin bu durumunu özellikle gözönüne almalıdırlar. Bunalım anları tüm toplumu kesin tercihlere iter. Kaba hatlarla ayrılan «Cephe»ler içinde en radikal kanatlar bunalım yükseldikçe öne çıkarlar. Tereddütlü unsurlar dayanamaz. Bu bakımdan böyle «cephe»ler içinde yer alan «radikal» ögeler ittifak yaptıkları kesimlerin özelliklerine tâbi olarak tavırlarını tayin ederlerse, yani ittifakın ortalama çizgisini izlemeye devam ederlerse süratle güçlerini kaybettiklerini görürler.

Nisan olaylarının sıcaklığı ortadayken bay başbuğ Türkeş'in adamlarının eylemini onayan sözlerini ele alalım. Olayların akşamında şaşkın ve biraz da suçluluk duygusu içinde bir Demirel vardı. Ertesi günlerde bu halini üzerinden atarak, olan olayların zaten önleyemeyeceği puan kaybını sineye çekti. Ve eğer bütün olaylardan kazanılmış puan varsa, bunu sırf Türkeş'in faşist ekibine bırakmamak için yapabileceği kadar karşı saldırıda bulundu. Yani faşist saldırılardan söz etmeksizin MHP dahil tüm MC partilerinin iktidar-hükümet olarak üzerlerine düşeni yaptıklarını, bunların da yerinde, doğru olduğunu savundu.

Yukarıdaki paragrafla birlikte Nisan olaylarının açığa çıkardığı üçüncü noktaya geliyoruz. Olayların gelişmesi MC partilerini bir arada olmaya zorluyor. Bu koalisyon içi gelişkilere rağmen, bunları aşan, ikinci plana iten bir genel durumun sonucudur. Şu anda mülk sahipleri için mümkün alternatiflerin büyük bō-

lümünü barındıran, yani çeşitli sınıfsal çıkarları temsil eden bu dört parti, hükümette bulunmanın kendiliğinden sağladığı bazı günlük yararları kullanıyorlar. Ama mevcut durumları ve hükümetteyken yaptıkları işler, uzun vadeli çıkarlarına hattâ 1977 seçimlerine ilişkin umutlarına pek de katkı getirmiyor. Bunu görmemek mümkün değil. Ekonomik durum dış politik sorunları ve sermayenin istediği «dış huzuru» ne ile olursa olsun sağlayamamaları bu partiler topluluğu için umut verici puanlar sağlamıyor. Eğer özellikle sermaye için gerekli olan o içeriğini pek iyi bildiğimiz «dış huzuru» sağlamak yolunda bir köklü talep gelirse bunu sağlamak için bu partiler dışında alternatifler aranacaktır.

MC hükümeti sıkıyönetimi istemekle bu «alternatif»i kontrol altına almak istemektedir herşeyden önce. Eğer bunu gerçekleştirebilirse CHP dışındaki bütün alternatifleri MC temsil etmiş olacaktır.

İşte bu noktada Mart ayından beri süren bir çekişme anlam kazanıyor. Ordu komuta kademelerindeki tayinler sorunu bu. Bu sorun etrafında CHP'nin ve o bildiğimiz «Kemalist» çevrelerin sürdürdüğü propaganda ilgi çekici oluyor. Üstelik bu ikinci kanat CHP'nin «parlamento dışı eylem»ler düzenlemesini de istiyor. Sosyalistlerle yakın ilişkileri sürdürme politikasını da kullanarak bu «parlamento dışı» sivil eylemlerin itici unsuru olmayı kuruyor.

Sosyalistlerin tüm bunları iyice düşünmesi gerekli. Toplumun genel politize olma halinin somut göstergelerinden biri olan Parlamento'nun işlevsiz kalması, genel politik durumu belirleyememe hali, sosyalist görevleri diğer tür politikaların dışında düşünmeye özellikle zorlar. Bu bakımdan sorunu MC hükümeti etrafında düşünmek veya sırf bundan ibaret sayan bir çerçeveyi yeterli saymak mümkün değildir.

İşte bu noktada biçimce aynı şeyler söyleyen çevrelerle farkın konulması gerekli oluyor. Bu çevrelerin CHP kontrolünde yapılmasını önerdikleri kitlesel ey-

Birikim 15/4

lemlerin, özellikle içeriği yani propaganda temaları ile sosyalistlere özgü hale getirilmesi, kontrol imkânlarının terk edilmemesi önem kazanıyor.

MC hükümetinin bir kangrenleşme durumu gösterdiğini söyledik. Şu anda son derece hassas bir durum gösteren politik denge (!) beklenmedik bir olayla her an bozulabilir. Bu bozulma yalnız MC'nin parçalanması sonucunu da doğurabilir. Veya artık Nisan olaylarıyla birlikte dayanma sınırına gelmiş gerilim kopmaya varabilir.

Mayıs ayına bu imkânlarla dolu giriyoruz. Bu ortamda DİSK'in tertiplelediği 1 Mayıs törenleri ülkemizde ilk kez yapıyor olmasından ötürü de anlamlı. Derгимiz yayıma hazırlandığı sırada henüz 1 Mayıs gününün kutlanma hazırlıkları yapılıyordu. Dileğimiz işçi sınıfının bu anlamlı günün içeriğine uyarlı bir şekilde kutlanması... Varolan parçalı yapımız içinde böylesi diyalog imkânları yaratan anlamlı günlerde herkesi birleştirebilen bir platformun bir günlüğüne olsun oluşturulabilmesi... Bu konuda her sosyalist üzerine düşeni yapmalıdır. Bu konuda başta örgütleyici olan DİSK olmak üzere herkesin yalnızca 1 Mayısın mânevî önemi için bile olsa «geniş görüşlü» bir tavrı benimsemesini dileriz.

Bu sayımızda yer alan yazılardan ilki Nedim Gürsel'in Nâzım Hikmet'in *Rubailer*'ini ve felsefî konuları ele alan başka şiirlerini içeren incelemesi. Sosyalist edebiyatımızdaki yeri tartışılmaz önemde olan Nâzım Hikmet'in şiirlerini bugüne kadar pek raslamadığımız bir açıdan ele alan bu incelemenin ilginç karşılanacağını umuyoruz.

Ömer Laçiner, 14. sayımızda ilk bölümünü yayımladığımız «Ne Yapmalı? Üzerine Düşünceler -I-» adlı incelemesinin ikinci bölümünü veriyoruz. *Ne Yapmalı*'nin çağdaş anlamına yönelik bu araştırma, Lenin'in bu önemli eserindeki bazı temel kavramlar ve bunlarla ilişkin pratik görüşlerin yorumuna ağırlık veriyor.

Asaf Savaş Akat'ın 13. sayımızda yer alan «Geçiş Dönemi Toplumları İçin Te-

crık Bir Çerçeve -I-» adlı incelemesinde öne sürdüğü bazı görüşlere Zafer Toprak'ın yaptığı eleştirileri ve A. Savaş Akat'ın bu eleştirilere cevabını da bu sayıda yayımlıyoruz. Bu gibi teorik tartışmaların sorunlarımızla ilişkin olduğu sürece derгимizde yer alabileceğini daha önceleri de belirtmiştik.

Çeviriler bölümünde Gregor Benton'un açıklamalı önsözüyle birlikte üç deneme türü yazı bulacaksınız. Bu yazılar, yazıldıkları dönemde Tsa-wen olarak adlandırılan ve konularını Çin Devrimi esnasındaki Yenan kurtarılmış bölgesindeki hayattan alan eleştirel denemelerdir. Bu yazıların, yazıldıkları dönemin koşulları ve sorunlarını aşan bir nitelikte olduğu görülecektir. Bu bakımdan düşündürücü bir ilgiyle okunacaklarına inanıyoruz. *Birikim*'in geçen sayısında «Küçük Burjuvalık» adlı yazıyla başladığımız Sosyalist Deneme türünün değişik koşullarda yaratılmış örneklerini görmek bizim için de ilginç oldu. Bu denemeleri yayımladığımız için bu sayıda yeni bir yerli örnek koymadık.

Doğu Ergil'in «Kapitalist Devlet» yazısı sosyalistler için hayati önemi olan bir sorunu kapsamlı bir şekilde ele alıyor. *Birikim Yayınları*'nın çıkaracağı 3. kitap da aynı konuda bir tartışma olacak: Poulantzas, Miliband ve Laclau'nun katıldıkları, «Kapitalist Devlet»in yapısı ve niteliği üstüne bir yazışma. Doğu Ergil'in bundan bağımsız olarak kaleme alınmış yazısı konunun Türkiye'de tartışılması için yetkin bir giriş olacaktır kanısındayız.

Bu sayıda şiirlerinden bazılarını yayımladığımız Tarık Günersel çok genç bir şair. Bunlar, yayımlanan ilk şiirleri. Bugünlerde yayımlanan şiirlerden çok değişik, kendine özgü, gösterişsizliklerinin gerisinde akılcı bir kuruluşu ve şiir yapısı anlayışını yansıtan şiirler olduğu kanısındayız.

Birikim

Birikim 15/5